

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು ಮತ್ತು ಶಾಸನ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಒಂದು ಅವಲೋಕನ

ಪೂರ್ಣಿಮಾ.ವಿ.¹

ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ನಾವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ: ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು. “ಶುದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾತಿನ ಕಲರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿರೂಪಣೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೃದಯ ಸಂಬಂಧಿಯಾದದ್ದು; ಸಾಸ್ತ್ರ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು. ಒಂದು ಗುರಿ ಆನಂದಾನುಭೂತಿ, ಇನ್ನೊಂದರ ಉದ್ದೇಶ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರ. “ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ ಹೆಚ್ಚುವುದು ಇವೆರಡೂ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಶಾಸನಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲಿಪಿ, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದ ಆಕರಗಳು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಗತಿಯೊಂದನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ, ಆರಂಭದ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ಸರಳ ಹಾಗೂ ನೇರ ರಚನೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದವು. ಎಷ್ಟೋ ಶಾಸನಗಳು ಕಿರುಕಾವ್ಯಗಳೆನಿಸಿದವು; ರಸಾನುಭವ ಉಂಟು ಮಾಡುವಷ್ಟು ಸೂಕ್ತವಾದವು. ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಚಂಪ ಶೈಲಿಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರ, ಸ್ವೋಪಜ್ಞ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ, ಬಿಗಿಬಂಧದಿಂದ, ಉಪಮೆ-ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯಸಮಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದವು ಕೆಲವಷ್ಟೇ. ಜಾಳಾದ, ನೀರಸವಾದ ಮತ್ತು ಚರ್ವಿತಚರ್ವಣವೆನಿಸುವ ಸಿದ್ಧ ಶೈಲಿಯ ಶಾಸನಗಳೇ ಅಧಿಕ.

ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅಂತಿಮಘಟ್ಟವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಲಿಪಿವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೂಡ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಾದಿಯಿಂದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ದೊರೆಯಿತು. ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಸನ್ನದುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದಲ್ಲಿ, ಸುಮಾರು ಆರು ನೂರಕ್ಕೂ

¹.ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಮಹಾರಾಣಿ ಮಹಿಳಾ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು.

ಹೆಚ್ಚು ದಾಖಲೆಗಳು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ, ಬೆಳಕು ಕಾಣಬೇಕಾದ ಎಷ್ಟೋ ದಾಖಲೆಗಳು ಇವೆ.

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಕಾಲದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಐದು ಬಗೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು; ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳು-ತಾಮ್ರವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇತರ ಲೋಹವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನಗಳು; ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು-ಸನ್ನದು ಅಥವಾ ನಿರೂಪ ಇಲ್ಲವೇ ಶಾಸನ ನಕಲುಗಳು; ಮತ್ತು ಗಚ್ಚಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನಗಳು.

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಶಾಸನಗಳು ದಾಖಲಿಸುವ ಘಟನೆಗಳೆಂದರೆ ಅಗ್ರಹಾರ, ದೇವಾಲಯ, ಬಾವಿ-ಕೆರೆ-ಕಲ್ಯಾಣಿ, ಭತ್ತ, ಕೋಟೆ, ಮಂಟಪ, ಮಠ, ಪ್ರತಿಮೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಅಥವಾ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ದೇವರ ಪೂಜಾದಿ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಗೆ ದಾನ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ದಾನ, ಉತ್ತಮ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಅಥವಾ ದೇವತಾವಾಹನ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಮತ್ತು ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿ-ಅಲಂಕಾರ ವಸ್ತುಗಳ ದಾನ, ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದವರ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ, ಸೇತುವೆ, ರಥಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ಭೂವಿಕ್ರಯ ಇತ್ಯಾದಿ. ಶಾಸನ ಪಾಠ ಒಂದು ಸಾಲಿನಿಂದ ಹಲವು ಸಾಲುಗಳವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತಿ ದೀರ್ಘಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1794ರ ರಾಮಚಂದ್ರಪುರ ತಾಮ್ರಶಾಸನವೂ ಒಂದು. ಹದಿನಾರು ತಾಮ್ರದ ಹಲಗೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 1390 ಸಾಲುಗಳಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಶಾಸನದ ಲಿಪಿ ನಾಗರಿ. ಕ್ರಿ.ಶ.1722ಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಹದಿನಾರು ಹಲಗೆಗಳ ಮೇಲೆ 733 ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1843ರ ಶಾಸನವೊಂದು ಎರಡು ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲಿದ್ದು 79 ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇತರ ಬಗೆಯ ಶಾಸನಗಳು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಶಾಸನಗಳು ಗತಕಾಲದ ಮಾನವರಚಿತ ದಾಖಲೆಗಳು. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಘಟನೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅದರ ಗುರಿ. ಮೊದಮೊದಲು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಶಾಸನಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆಬೆಳೆಯುತ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದವು. ಶಾಸನಸಂಪದವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಭಾಷಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಾಮ್ರಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ, ಮನಸೆಳೆವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಮಾತ್ರ.

ಯಾವ ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಸ್ವಸ್ತಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸುವುದು ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರಾಗತ ಪದ್ಧತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಶಾಸನಗಳು ಗಣಪತಿ, ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ವರಾಹ, ಇಂದಿರಾ, ದೇವಿ ಮತ್ತು ಜೈನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಬಾಣದ 'ಹರ್ಷಚರಿತ'ದ ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕ:

ನಮಸ್ತುಂಗ ಶಿರಶ್ಚುಂಬಿ ಚಂದ್ರಚಾಮರಚಾರವೆ |

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಗರಾರಂಭ ಮೂಲಸ್ತಂಭಾಯ ಶಂಭವೇ ||

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಂದರ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಚಾಮರದಂತೆ ಧರಿಸಿದ ಮತ್ತು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಗರದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭವಾದ ಶಂಭುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂಬುದು ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1738ರ ಶಿಲಾಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸ ವಿರಚಿತ 'ರಘುವಂಶ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ನಾಂದೀ ಪದ್ಯವಿದೆ; ಆದರೆ ಭಾಷೆ ವಿಕೃತಗೊಂಡಿದೆ.

ವಾಗ್ಧಾಯಾವಸಪತೌ ವಾಗ್ಹತಯುಃಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ|

ಜಗತಃ ಪತರಂ ವಂದೇ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರೌ||

ಮಾತು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಇರುವ ಮತ್ತು ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾದ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ ದಂಡಿಯ 'ಕಾವ್ಯದರ್ಶ'ದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1670ರ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ;

ಚತುರ್ಮುಖಿ ಮುಖಾಂಭೋಜವನಹಸವಧೂರ್ಮಮ|

ಮಾನಸೇರಮತಾಂ ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಶುಕ್ಲಾಸರಸ್ವತೀ||

ಹಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು;

ಅಗಜಾನನಪದ್ಮಾರ್ಕಂ ಗಜಾನನಮಹರ್ನಿಶಮ್|

ಅನೇಕದಂ ತಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಏಕದಂತಮುಪಾಸ್ಮಹೇ||

ತಾಯಿ ಅಗಜೆಯ ಮುಕಾರವಿಂದವನ್ನು ಅರಳಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತಿರುವ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಏಕದಂತವನ್ನು ಹಗಲಿರುಳೂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿಷ್ಣುವಿನ ವರಾಹಾವತಾರ ಶಾಸನ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು. ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು:

ಹರೇರ್ಲಿಲಾವರಾಹಸ್ಯ ದುಷ್ಟಾದಂಸ್ಯಪಾತುವಃ|

ಹೇಮಾದ್ರಿಕಲಶಾ ಯತ್ರ ಧಾತ್ರೀಭತ್ತರ್ಶರಿಯಂ ದಧೌ ||

ಇಂಥ ಕೆಲವು ದೇವತಾ ಸ್ತುತಿಗಳು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ತಾಮ್ರಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಮೈಸೂರಿನ ದೊರೆ ದೇವರಾಜನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಈ ಪದ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ವಿರಳವೂ ಆದುದು:

ದೂರ್ವಾಸಾಶ್ಚ ಕಲಾನಿಧೀಃ ಸಹಭವೌ ಮಾತಾನಸೂಯಾಸತೀ
ಯಸ್ನಾಂತೇ ವಸತಾಂವರಃ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಃ ಶ್ರೀ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನಃ|
ಯೋಗೀಶಃ ಸಜಟಃ ಕರಾಗ್ರವಿಲಸಚ್ಚಿನ್ಮುದ್ರಯಾಲಂಕೃತೋ
ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಗುರುರ್ಮುದಾವತು ಸದಾ ಶ್ರೀ ದೇವರಾಜಪ್ರಭುಃ ||

ದೂರ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ ಆತನ ಸೋದರರು; ಅನಸೂಯೆ ತಾಯಿ; ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನ ಶಿಷ್ಯ; ಜಟಾಧಾರಿಯೋಗಿಯೂ ಚಿನ್ಮುದ್ರೆಯಿರುವ ಕರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಆದ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಗುರುವು ದೇವರಾಜ ಪ್ರಭುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸದಾ.

ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ತಾಮ್ರಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನವು ಒಂದೇ ಪಡಿಯಚ್ಚಿನವು. ಭಾಷೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ. ಸಿದ್ಧಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಲಿತ್ಯ ಕಡಿಮೆ; ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿರುವುದುಂಟು.

ಕ್ರಿ.ಶ.1639ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ (ಕ್ರಿ.ಶ.1638-1659) ಶಾಸನವೊಂದು ಆತನ ತಂದೆ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವುದು ಹೀಗೆ: “ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಸವ್ಯಸಾಚಿ’ ದೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಮಗಿರಿ; ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಯ; ಮತ್ತು ಉದಾರತೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಕಾಮಧೇನು ಹಾಗೂ ಚಿಂತಾಮಣಿ”.

ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ ‘ಪ್ರತಾಪಸಂತಾಪಿತ ವೈರಿರಾಜ’ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ ಶೂಚಿ, ಸುಶೀಲ, ಸುಕೃತೀ, ಕೃತಜ್ಞ, ದೃಢವ್ರತ, ದಾನಪರ, ದಯಾಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ಎನಿಸಿದ್ದ. ಆತನ ಸೋದರ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಂತಿದ್ದ- “ಮನಸಾವಚಸಾವಪುಷಾಕಮುಪಾಸ್ತೇ ಭ್ರಾತರಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ”. ಸ್ವತಃ ಕವಿಯೂ ಕವಿಪೋಷಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು (ಕ್ರಿ.ಶ.1673-1704) ಶೂರರೂ, ಸರ್ವಕಲಾಧರರೂ, ಉಪೇಂದ್ರನಂತೆ ಖ್ಯಾತರೂ, ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಯಾನುಗ್ರಹನಿರತರೂ ಆಗಿದ್ದರಂತೆ. ಈ ದೊರೆಯ ಸೊಗಸಾದ ವರ್ಣನೆಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿವೆ: “ಬಹುಹಿಂದೆಯೇ ಬಹಳ ಜನರಿಂದ ಭುಕ್ತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು (ಗಾಂ) ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು; ನಾರಾಯಣನು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ನೀಡಿದನು; ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಕಿರಣ ಸಮುದಾಯವನ್ನು (ಗಾ) ಅಗ್ನಿ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು; ಹಾಗೆಯೇ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸದಾ ಹಸುಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಈ ದೊರೆಯ ಧರ್ಮಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪೃಥುವನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತು ಅನುಪಯುಕ್ತವಾಯಿತು;

ನಳನ ಹೆಸರು ಬಿದ್ದಹೋಯಿತು; ರಘುವಿನ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಇನ್ನು ದಿಲೀಪನ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತೋ ಏನೋ! ಶ್ರೀರಾಮನು ಖರ ದೂಷಣಾದಿಗಳನ್ನು ವಧಿಸಿದಂತೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ದಾದೋಜಿಜ್ಯೇತಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದನು. ಸಿಂಹವನ್ನು ಕಂಡ ಜಿಂಕೆಗಳಂತೆ, ಹದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ, ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಮೊಲಗಳಂತೆ, ಗರುಡನನ್ನು ಕಂಡ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜರನ್ನು ಕಂಡ ಶಂಭು, ಶಾಸಹ ಬಸವಾದಿ ಶತ್ರು ದೊರೆಗಳು ಭೀತರಾದರಂತೆ. ಇದೇ ಶಾಸನವು ದೊರೆಯನ್ನು 'ಸಮಸ್ತ ನೃಪರತ್ನ ಕಿರೀಟ ನೃತ್ಯದಾಜ್ಞಾನಟೀಚಟುಲನಾಟಕ ಸೂತ್ರಧಾರಃ' ಎಂದು ಉತ್ತೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ". ಮೈಸೂರು ನಗರ ಧರೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಮರಾವತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ.1723ರ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಪದ್ಯವೊಂದು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ;

ಜನತಾಧಾರನುದಾರ ಸತ್ಯಸದಯಂ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಕಾಂತಾಜಯಂ

ವಿನಯಂ ಧರ್ಮಸದಾಶ್ರಯಂ ಸುಖಚಯಂ ತೇಜಪ್ರತಾಪೋದಯಂ |

ಜನನಾಥಂ ವರಕೃಷ್ಣಭೂವರಲಸತ್ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಚಂದ್ರೋದಯಂ

ಘನಪುಣ್ಯಾನ್ವಿತ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣ್ಯಂ ಪಡೆದಂ ಸಧರ್ಮಸಂಪತ್ತಿಯಂ ||

ಇದು ಒಂದನೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಬಣ್ಣನೆ. ವಸುಮತಿಯು ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ (ಕ್ರಿ.ಶ.1734-1766) ಭುಜಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮೇಲೆ ದಿಗ್ಗಂತಿಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಶೇಷನನ್ನಾಗಲೀ, ಕೂರ್ಮವನ್ನಾಗಲೀ ಇತರ ಅರಸರ ಭುಜಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಬಯಸಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಈ ದೊರೆಯ ಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಟದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನೆಲಸಿದಳಂತೆ; ಸರಸ್ವತಿಯ ಆವಾಸ ಈತನ ಬಾಯಿ; ಹೃದಯವಾದರೋ ರಂಗವಿಭುವಿಗೆ ಮೀಸಲು; ಈತನ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದಳು; ಉದಾರತೆ ಈತನ ಕರಗಳಲ್ಲಿ; ಇತರ ರಾಜರ ಕಿರೀಟದ ಕಾಂತಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಈತನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ; ಆಶ್ರಿತರ ಮನೆ ಸಂಪತ್ತಿನೆ ನೆಲೆ; ಈ ದೊರೆಯ ಕೀರ್ತಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. "ಚಪ್ಪನ ದೇಶಧರಪರಿಂ ಕಪ್ಪವಕೊಂಡು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಧರ್ಮದೊಳ್ ವಿಖ್ಯಾತಿಯಂ ಪಡೆದು ಮರೆಯುವ" ಈ ದೊರೆಯು ಕ್ಷಮೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಯ, ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮ, ಶಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನ, ತುರಗಕ್ಕೆ ನಕುಲ, ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಸಹದೇವ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಚಿಲ್ವಿಗೆ ಮನ್ಮಥ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿದ್ದನಂತೆ".

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ (1799-1868) ಶಾಸನಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಲೋಹದ ಕಾಣಿಕೆ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲಿವೆ. ಇವರು ಪ್ರಸನ್ನ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ನವರತ್ನ ಸೇವೆ'ಯನ್ನು ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಈ ಸೇವೆ ಅತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು.

“ಮೇಲುಕೋಟೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಮುಡಿ ಮುಂತಾದ ರತ್ನಮಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಭೂಷಾರತ್ನ; ಚಾಮರಾಜನಗರ ಮುಂತಾದ ಪುರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದೇಶರತ್ನ; ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ಸೇವಾರತ್ನ; ಸೋಪಸೂರ ಸಹಿತವಾದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಭೂಮಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆಯುವ ದಾನರತ್ನ; ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ, ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ನದಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾರತ್ನ; ಕಾವೇರಿ ಮುಂತಾದ ನದಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಉಪಕಾರರತ್ನ; ಕಾಶಿ, ಶ್ರೀರಂಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನಸತ್ತಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಧರ್ಮರತ್ನ; ಸುವರ್ಣರಜತ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸುವ ಕೀರ್ತಿರತ್ನ; ಮತ್ತು ಭಾಗವತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನೂ ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪರಿಣಯ ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯುವ ಸಾರಸ್ವತರತ್ನ-ಇವು ಆ ನವರತ್ನಗಳು.”

ಜಗನ್ನೋಹನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ತಗಡಿನ ಶಾಸನವು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಿರುದು-ವಿಶೇಷಣಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕೃತಿಗಳು, ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದವು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಹಲಗೆಯ ಈ ಮುಖವನ್ನು ಸಂತಾನಾಂಬುಜ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಇದೇ ವಿವರಗಳಿರುವ ವೃಕ್ಷಾಕೃತಿಯ ಚಿತ್ರಸಹಿತವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಸಂತಾನವೃಕ್ಷವೆಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಈಚೆಗೆ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಸಂತಾನಕಮಲ ಕಲ್ಪ’ ಎಂಬ ಶಾಸನಸಹಿತ ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ತಾಮ್ರಶಾಸನವೊಂದನ್ನು ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನರಾಜ ಅರಸ್ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ ದೇವಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಅರ್ಪಿಸಿದ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಅವರ ರಚನೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ಲೋಕವೂ ‘ಚಾಮುಂಡಾಂಬಾ ಗತಿರ್ಮಮ’ ಎಂದು ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೊರೆಯ ಆಳವಾದ ದೈವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕಂಡರಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದ ಕೆಲವರು ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಹಳ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾಗಿದ್ದು ಬೇರೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲಿದೆ:

ಹೊನ್ನಲಗೆರೆ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದ ತೇದಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1623ರ ಜನವರಿ 31ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ದೊರೆ ಐದನೆಯ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯ (1617-1637) ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದವನು ‘ಗಜಾರಣ್ಯ ನೃಸಿಂಹಾಖ್ಯ ಪೌರಾಣಿಕ ಸುತ’ನಾದ ನೃಸಿಂಹ. ಈತ ನಂಜಿನಾಥ ಬುಧನ ಶಿಷ್ಯ. ಈ ಶಾಸನ ತಲಕಾಡ ಆಚಾರಿ ಶಿಂಗಿರೀ ಮಗ ತಿಂಮಣನು ಗೃಹ ಬರಹ” ಇದೇ ತೇದಿಯ ಹೊಂದಲಗೆರೆ ಶಿಲಾಶಾಸನವು “ಲಿಂಗನ ಬರಹ”.

ಒಂದನೆಯ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ (ಕ್ರಿ.ಶ.1638-59) ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿದ, ಕ್ರಿ.ಶ.1639, ಏಪ್ರಿಲ್ 7ರ ತೇದಿಯ ಗಜ್ಜಿಗನಹಳ್ಳಿ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವು ನರಸಿಂಹಾರ್ಯನಂದನನಾದ ನೃಹರಿ ಕವಿಯ ರಚನೆ. ನಲ್ಲಯಾಚಾರಿ ಪುತ್ರನೂ ಶಿಲ್ಪದರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕುಶಲನೂ ಆದ 'ಗುಣವಾನ್' ಕೆಂಪಣಾಚಾರಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನದ 'ಲೇಖಕ'.

ಕ್ರಿ.ಶ.1647ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 27 ಮಂಗಳವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಾಮ್ರಶಾಸನವನ್ನು ರಚಿಸಿದವನು ಕೌಶಿಕಗೋತ್ರದ ಶ್ರುತಿಜ್ಞನೂ ಸಾಧುಚರಿತನೂ ಆದ ಶ್ರೀನಿವಾಸುತ ನರಸಂಹಸೂರಿ. ದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ (ಕ್ರಿ.ಶ.1659-63) ಸೇರಿದ ತಾಮ್ರಶಾಸನ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನ ಮಗನೂ ಕೌಶಿಕಾನ್ವಯದವನೂ ಆದ ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯನ ರಚನೆ. ಈ ಶಾಸನದ ತೇದಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1663ರ ಜುಲೈ 20, 24 ಇದೇ ದೊರೆಯ ಕಾಲದ್ದಾದ, ಕ್ರಿ.ಶ.1669 ಏಪ್ರಿಲ್ 1 ಗುರುವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬೆಳಕವಾಡಿ ಶಿಲಾಶಾಸನವನ್ನು ತಳಕಾಡ ಸೇನಭೋಗ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಬರೆದ.

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ (ಕ್ರಿ.ಶ.1673-1704) ಕಾಲದ, ಕ್ರಿ.ಶ.1674, ಡಿಸೆಂಬರ್ 5ರ ತಾಮ್ರಶಾಸನದ ಕರ್ತೃ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾದ ರಾಮಾಯಣ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ. ಇದೇ ಕವಿಯ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಿವೆ. ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ (ಕ್ರಿ.ಶ.1734-66) ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರ, ಸಾಮಶಾಖೆ ಮತ್ತು ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಯನ ಮಗ ವಿದ್ವಾನ್ ಕೃಷ್ಣದೀಕ್ಷಿತರು ರಚಿಸಿ ಬರೆದ ಕೂಡ (ಉಕ್ತಾಲ್ಪಿಖ್ಯೆ ವಿರಾಜತೇ) ಇವುಗಳ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.1744 ಮತ್ತು 1749, ಕ್ರಿ.ಶ.1751ತ ಮಾದಾಪಟ್ಟಣ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದವನು ಆನಂದಾಚಾರಿ.

ರಾಮಾಯಣಂ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ ಉಭಯಭಾಷಾ ಕವಿ. "ಸುಂದರವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡಗಳೆರಡಲ್ಲಿಯೂ ರಚಿಸಿರುವ ಈತನ ಶಾಸನ ಪದ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿವೆಯೆಂದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಗೋವಿಂದ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಿಂಗಾರಾರ್ಯ ಪದ್ಯಗಳನ್ನಾರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರಚರಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ" ಎಂದು ಶ್ರೀ ಎಂ. ಹನುಮಂತರಾವ್ ಅವರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವೃತ್ತಗಳ ಬಳಕೆ-ಪ್ರಯೋಗ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ಲೋಕಗಳ ಆಧಿಕ್ಯವಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಪಾಂಡವಪುರ-99 ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು-99ನೆಯ ಶಾಸನಗಳು ಛಂದಸ್ಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಮಾಲಾವೃತ್ತವರ್ಗದ ತಾಳಗ್ರಾಹಿವೃತ್ತ (ಪಾಂಡವಪುರ-99) ಛಂದೋಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಲಯಗ್ರಾಹಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಮೈಸೂರು-99 "ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಕಾವ್ಯ ಎನ್ನುವಂತಿದೆ. ಇದರ ವೃತ್ತರಾಶಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು" ಎಂದು ಡಾ.ಟಿ.ವಿ.ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಕನ್ನಡ ಕವಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ

ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವೇ ದೊರೆತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ” ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶಾಪಾಶಯ ಭಾಗದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದುವೇ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್ – ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್-1986
2. ಎಂ.ವಿ.ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಕೇಶವಭಟ್ಟ – ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು-1970
3. ಡಿ.ಆರ್.ಚನ್ನೇಗೌಡ – ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು,ಬೆಂಗಳೂರು
4. ಡಾ.ಪಿ.ವಿ.ನಂಜರಾಜ ಅರಸು – ಒಡೆಯರವರ ವಂಶರತ್ನಾಕರ, ಮೈಸೂರು
5. ಡಾ.ವಿ.ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ – ಎನ್ನಿಯಂಟ್ ಇಂಡಿಯಾ
6. ಲೂಯಿ ರೈಸ್ – ಮೈಸೂರು ಭಾಗ 1 ಮತ್ತು 2 1. ಮೈಸೂರು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು 2. ಹ್ಯಾಂಡ್ ಬುಕ್ ಆಫ್ ದಿ ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು- ಬೆಂಗಳೂರು-1915
7. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹಾ.ರಾಜರವರ – ವಂಶಾವಳಿ (ಭಾಗ-1ಮತ್ತು 2) ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಗಾರದ ಮುಜರಾಯಿ ಫೈಲ್‌ಗಳು
8. ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕ, – ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಪುಟಗಳು-1,2,3,4,5,6,7- ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು
9. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ – 1976, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು